

سیستم عامل

Operating Systems

جلسه دوم

مدرس: اسماعیل طغراعی

www.Teach.Toghraee.ir

نگاهی کلی به

سیستم عامل

مباحث این فصل:

- اهداف و ضایف سیستم عامل
 - سیستم عامل به عنوان رابط بین کاربر و کامپیوتر
 - سیستم عامل به عنوان مدیر منابع
 - سهولت تکامل تدریجی سیستم عامل ها
- تکامل تدریجی سیستم عامل ها
 - پردازش ردیفی
 - سیستم عامل های دسته ای ساده
 - سیستمهای چند برنامه ای دسته ای
 - سیستم های اشتراک زمانی
- دستاوردهای اصلی
 - فرایندها
 - مدیریت حافظه
 - حفاظت و ایمنی اطلاعات
 - زمانبندی و مدیریت منابع
 - ساختار سیستم

سیستم عامل چیست؟

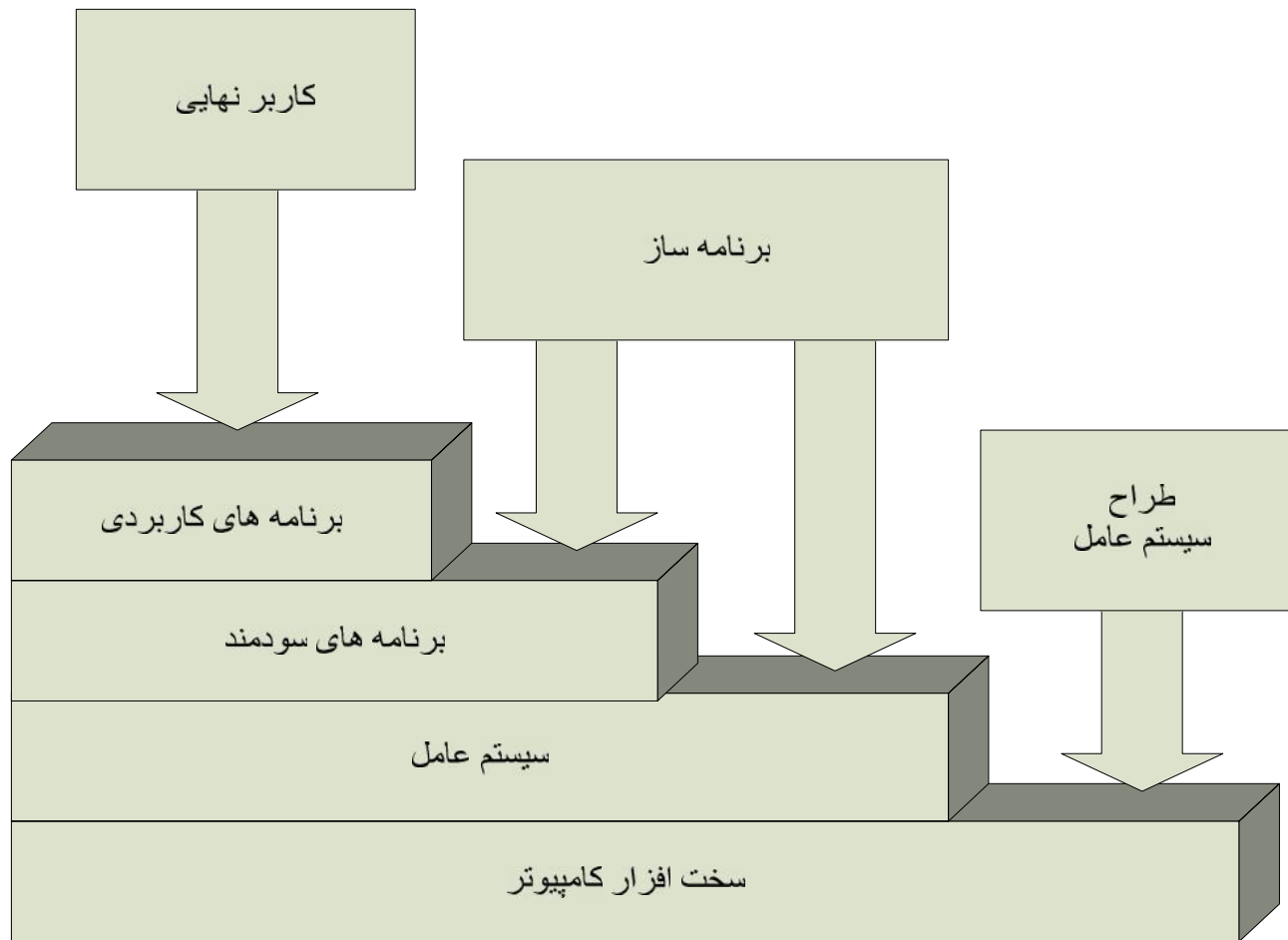
- سیستم عامل یک برنامه است که اجرای برنامه های کاربردی را کنترل میکند.
- سیستم عامل بصورت یک رابط میان سخت افزار و کاربر عمل میکند.
- ۳ هدف سیستم عامل:
 - سهولت: OS استفاده از کامپیوتر را آسان میکند.
 - کارامدی: OS موجب استفاده کارآمد تر از منابع سیستم میشود.
 - قابلیت رشد: OS باید به گونه ای باشد که قابلیت رشد داشته باشد.

سیستم عامل : رابط بین کاربر و کامپیوتر

- کاربر نهایی با سخت افزار سروکار ندارد.
- یک کاربرد توسط برنامه ساز ایجاد میشود.
- برنامه های سودمند برنامه هایی هستند که به دفعات استفاده میشوند. و به ایجاد برنامه، مدیریت پرونده ها و کنترل I/O کمک می کنند.
- **مهمترین برنامه سیستمی سیستم عامل است**، که به صورت میانجی بین سخت افزار و برنامه ساز است.

لایه ها و منظرهای یک سیستم کامپیوتری:

خدمات سیستم عامل:

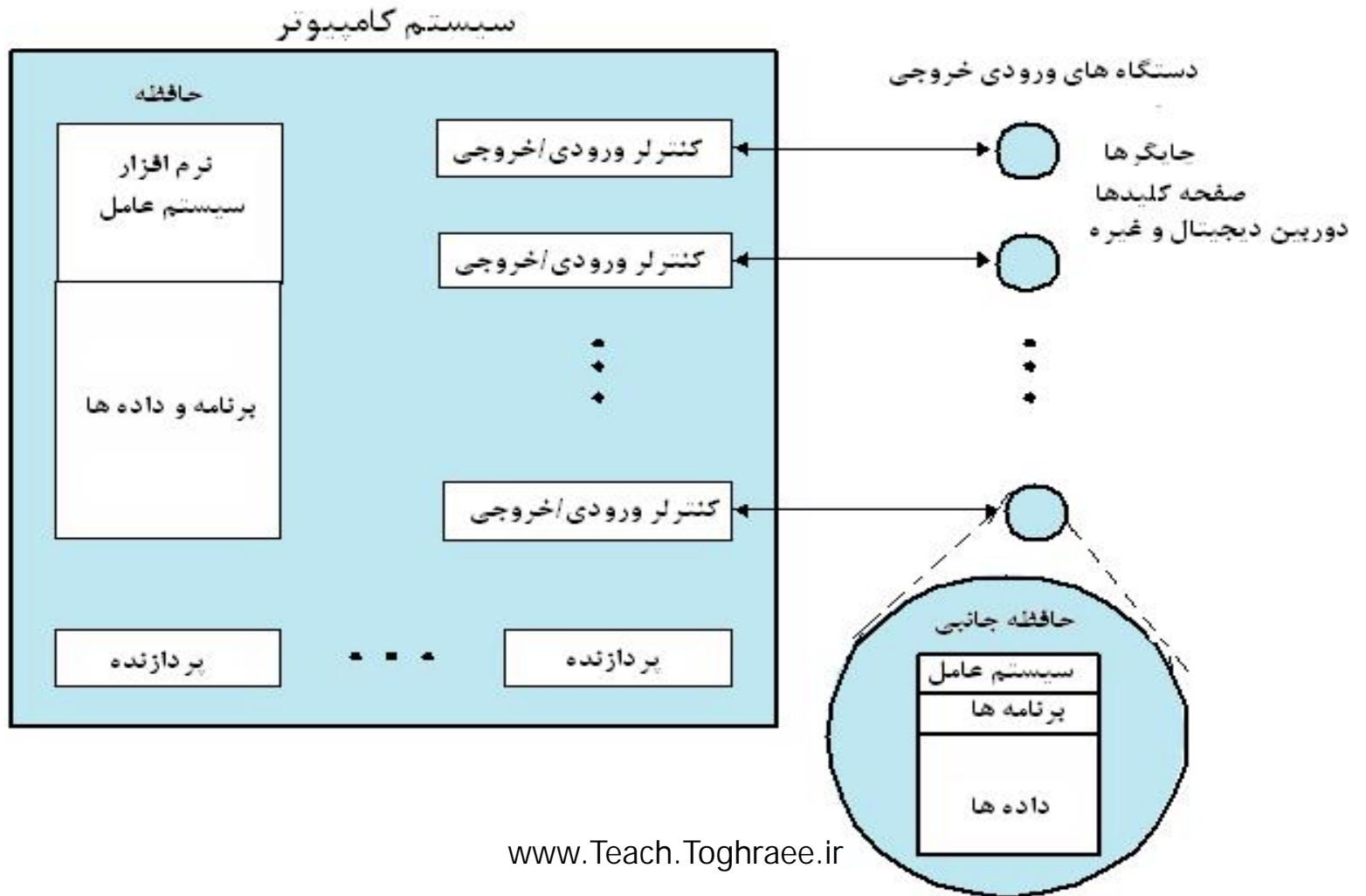
- **توسعه برنامه**: برنامه های سودمندی مثل ویراستار، اشکال زدا که از طریق OS قابل دسترسند.
- **اجرای برنامه**: OS تمام مراحل اجرا (بار کردن داده ها و دستورات در حافظه، مقدار گذاری I/O) را زمان بندی میکند.
- **دسترسی به I/O**: فراهم کردن واسطی یکنواخت برای تمام دستگاه های I/O
- **کنترل دسترسی به پرونده ها**: راهکارهای حفاظتی برای دسترسی به سیستم پرونده ها
- **دسترسی به سیستم**: در سیستم اشتراکی OS دسترسی به منابع را کنترل میکند.
- **کشف و پاسخ خطا**: عکس العمل مناسب در برابر خطاهای حین اجرا
- **حسابداری**: جمع آوری آمار استفاده از منابع

سیستم عامل به عنوان مدیر منابع:

- کامپیوتر مجموعه ای از منابع برای انتقال، ذخیره سازی، و پردازش داده هاست.
- سیستم عامل مسئول مدیریت منابع است.
- سیستم عامل مانند سایر نرم افزارهاست
 - مانند سایر نرم افزارها اجرا میشود.
- سیستم عامل کنترل را به پردازنده واگذار می کند.

سیستم عامل به عنوان مدیر منابع:

هسته:

- بخشی از سیستم عامل که در حافظه اصلی قرار دارد.
- هسته سیستم عامل بیشترین تعداد دفعات استفاده را دارد.

دلایل تغییر سیستم عامل در طول زمان :

■ یک سیستم عامل ممکن است به دلایل زیر در طول زمان تغییر کند:

■ ارتقاء و انواع جدید سخت افزار

■ ارائه خدمات جدید

■ رفع خطاهای کشف شده در سیستم عامل

تکامل تدریجی سیستم عامل (پردازش ردیفی) :

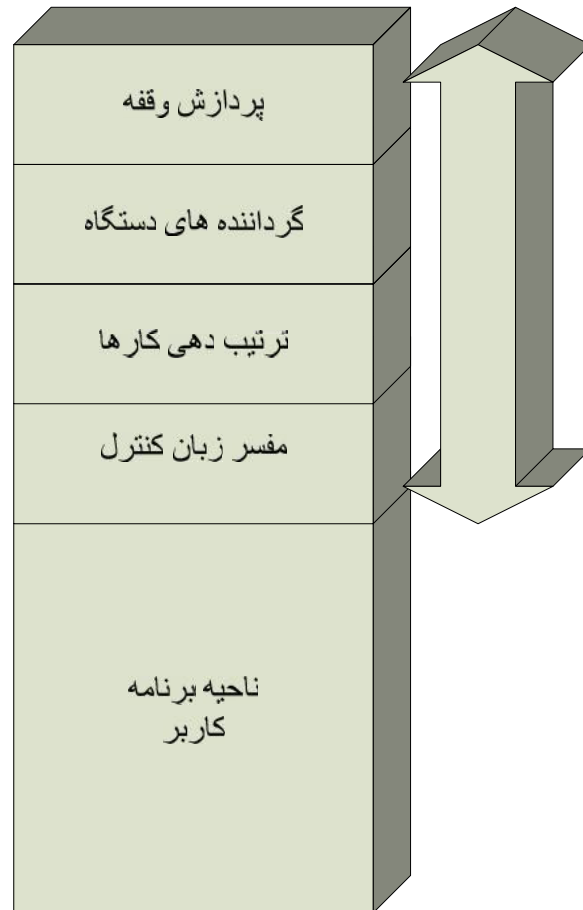
- سیستم عاملی وجود نداشت.
- برنامه ها به زبان ماشین بر روی کارت نوشته می شد و به دستگاه ورودی (نوار خوان) بار می شد.
- در صورت ایجاد خطا کاربر ثبات ها و حافظه اصلی را بررسی می کرد.
- دومساله اصلی :
- **زمانبندی** : هر کاربر باید از برگه های نوبت گیری استفاده کند (معمولاً نیم ساعته). در صورت کامل نشدن در موقع مقرر برنامه خاتمه می یافت تا بعداً دوباره از ابتدا اجرا شود.
- **زمان نصب** : هر برنامه شامل بار کردن مترجم، کد منبع به حافظه، ذخیره سازی برنامه ترجمه شده بود. هر یک از این کارها متضمن قرار داشتن اطلاعات بر روی نوار ورودی بود. در صورت بروز خطا کاربر کار را از اول شروع میکرد.

تکامل تدریجی سیستم عامل: (پردازش دسته

ای)

- از برنامه ای به نام ناظر استفاده میشود.
- کاربر دسترسی مستقیم به ماشین ندارد. کاربر برنامه را بر روی کارت به متصدی میداد و متصدی کارتها را به طور ردیفی در دستگاه نوار خوان قرار میداد تا مورد استفاده ناظر قرار بگیرد.
- چون ناظر اکثر عملیات را انجام میدهد بخش اعظمی از آن در حافظه است که به آن ناظر ماندگار می گویند.
- پردازنده در یک زمان در حال پردازش ناظر مقیم است، با خوانده شدن کار کنترل به برنامه کاربر منتقل میشود و پس از خاتمه برنامه کنترل دوباره به ناظر بر میگردد.

وضعیت حافظه برای ناظر ماندگار:

وضعیت حافظه
برای یک ناظر ماندگار در حافظه

ویژگی های مطلوب سخت افزاری در سیستم پردازش دسته ای:

- **حفاظت از حافظه اصلی** : ناظر ماندگار نباید در حافظه تغییر کند، در صورت چنین تلاشی پردازنده باید خطا را کشف و کنترل را به ناظر برگرداند.
- **زمان سنج**: سیستم نباید در انحصار اجرای یک برنامه باشد، با زمان سنج می توان کارها را زمانبندی کرد.
- **دستورالعمل های ممتاز**: دستورالعمل هایی که تنها توسط ناظر اجرا می شوند(مثل I/O)
- **وقفه ها**: این خصوصیت به سیستم عامل انعطاف بیشتری میدهد.

حافظت از حافظه:

- برنامه های کاربر در **حالت کاربر اجرا می شوند.**
 - بعضی دستورالعمل ها نمی توانند اجرا شوند.
- ناظر در **حالت سیستم اجرا می شود.**
 - به حالت سیستم **حالت هسته** یا ممتاز نیز گفته می شود.
 - دستورالعملهای ممتاز در حالت ممتاز اجرا می شوند.
 - قسمت های محافظت شده از حافظه ممکن است در این حالت در دسترس باشند

سیستم عامل چند برنامه ای دسته ای :

- با پردازش دسته ای هم به علت اینکه اکثر برنامه به اجرای دستورالعمل های I/O مربوط می شود، و عدم تطابق سرعت I/O و CPU، باز هم پردازنده اکثر وقت خود را بیکار است. اگر ناحیه کاربر چندین برنامه در حال اجرا را در خود داشته باشد میتواند در حین اجرای عمل I/O برای یک برنامه ، سیستم عامل برنامه دیگر را اجرا کند.
- **نکته :** چون سیستم عامل چند برنامه ای نیاز به مدیریت حافظه و همچنین الگوریتم های زمانبندی دارد از سیستم عامل تک برنامه ای پیچیده تر است .

سیستم عامل اشتراک زمانی:

- در بعضی مواقع مثل پردازش تراکنش حالت محاوره ای ضروری است. لذا سیستم های اشتراک زمانی بوجود آمدند.
- چند برنامه ای امکان رسیدگی به کارهای محاوره ای را میدهد. وقت پردازنده بین کارها تقسیم میشود. این روش در صورت وجود n کاربر به هر یک از کاربران $1/n$ وقت پردازنده میرسد .

مقایسه چند برنامه ای و اشتراک زمانی:

■ هدف

■ از چند برنامه ای دسته ای : استفاده حداکثر از پردازنده

■ از اشتراک زمانی : حداقل زمان پاسخ

■ منبع دستورات به سیستم عامل

■ در چند برنامه ای: دستورات زبان کنترل کار

■ در اشتراک زمانی : فرمان هایی که از پایانه وارد می شوند.

CTSS(Compatible Time Sharing System)

- این سیستم روی ماشینی با ۳۲۰۰۰ کلمه حافظه ۳۲ بیتی اجرا می شد. ۵۰۰۰ کلمه برای ناظر ماندگار و ۲۷۰۰۰ کلمه برای برنامه کاربر و داده هایش
- یک برنامه همیشه طوری بار می شود که از آدرس ۵۰۰۰ شروع شود بنابراین کار ناظر و هم مدیریت حافظه آسان تر می شد.
- در این سیستم در هر ۲/۰ ثانیه وقفه ای صادر می شد که موجب می شد پردازنده کنترل را به کار دیگری بدهد.
- برای حفظ وضعیت کاربر قبلی ابتدا برنامه ها و وضعیتش روی دیسک ذخیره می شد.

مثالی برای درک عملکرد CTSS:

■ مثال: اگر تعداد کلمات مورد نیاز هر کار بصورت زیر باشد نحوه انجام عملیات به صورت زیر است.

Job2: 20000 Job1: 15000 ■

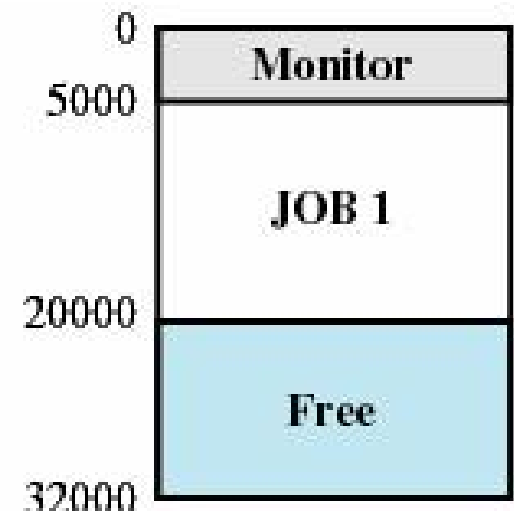
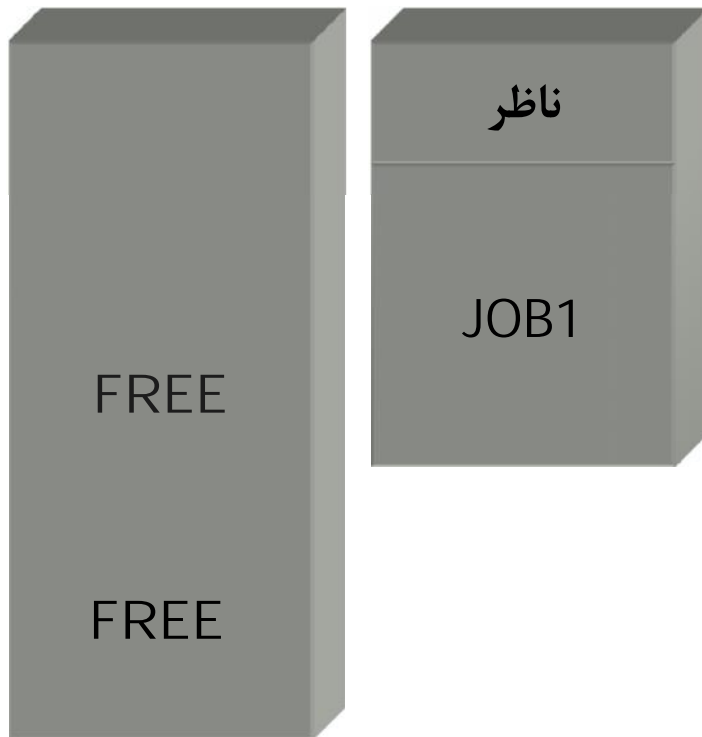
Job4: 10000 Job3: 5000 ■

■ ترتیب انجام کار ها :

■

مثالی برای درک عملکرد CTSS:

- ۵۰۰۰ کلمه اول را ناظر اشغال میکند و از محل ۵۰۰۰ Job1 بار میشود.

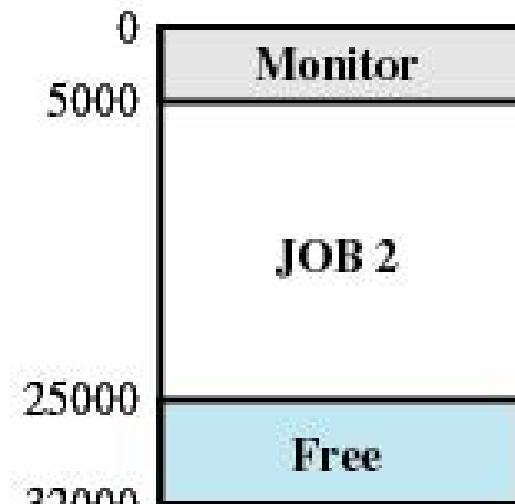
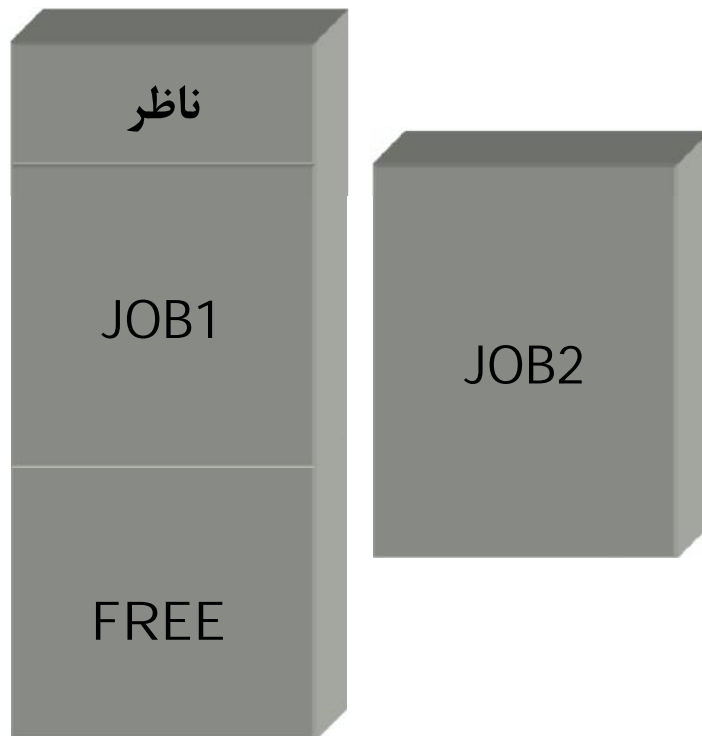

(a)

مثالی برای درک عملکرد CTSS:

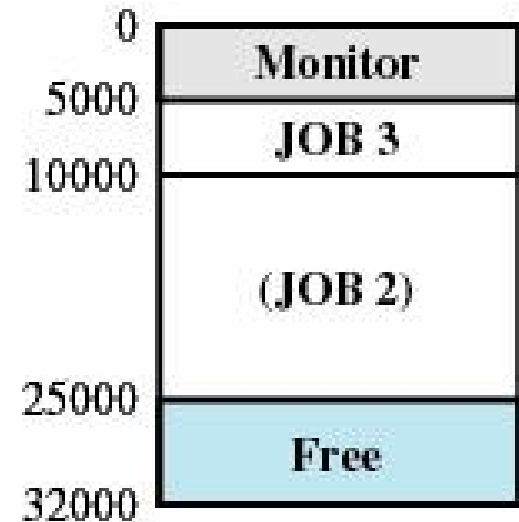
■ چون Job2 از Job1 بزرگتر است،

کل Job1 بر روی دیسک ذخیره میشود
و Job2 بار میشود.

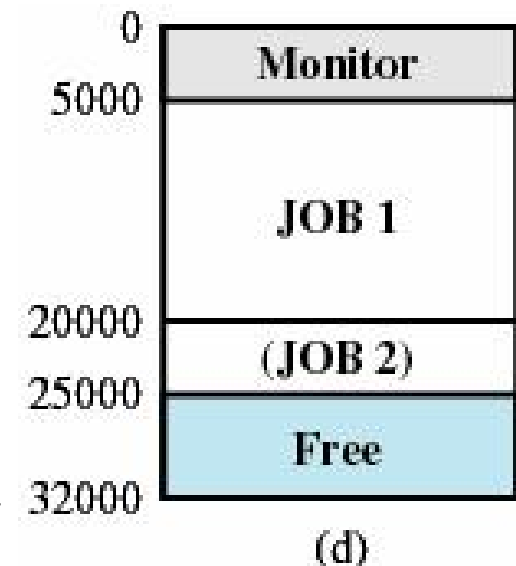
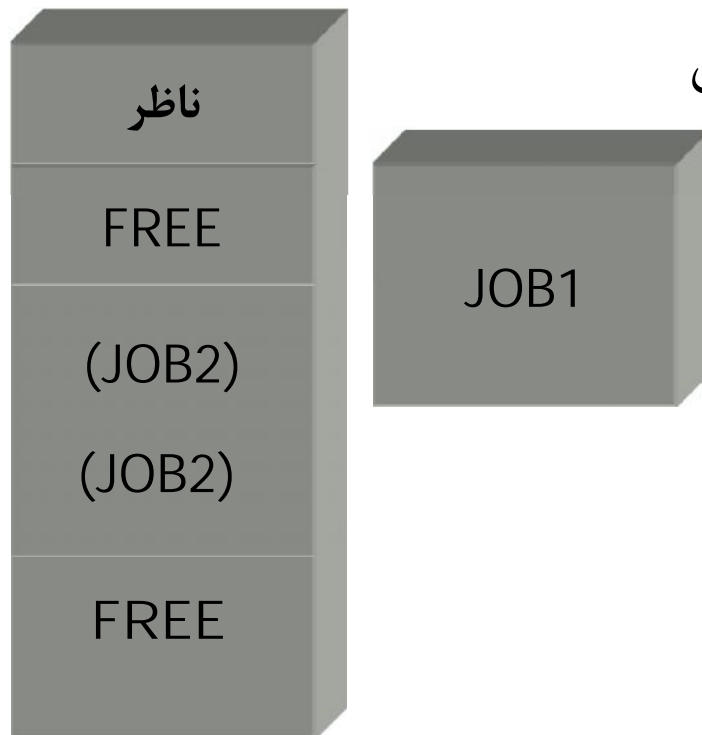
مثالی برای درک عملکرد CTSS:

- چون Job3 از Job2 کوچکتر است مقداری از Job2 بر روی دیسک ذخیره میشود و Job3 از محل ۵۰۰۰ بار میشود.

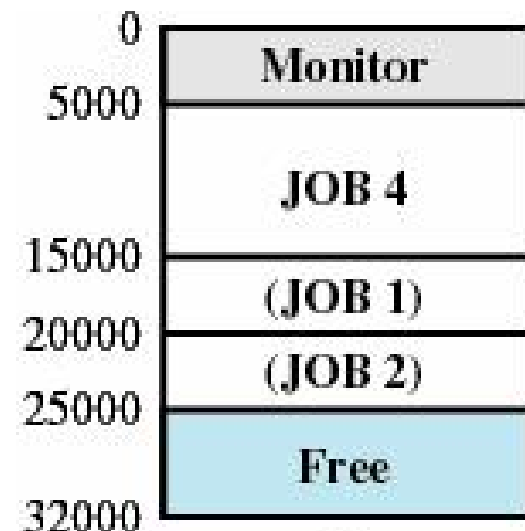
مثالی برای درک عملکرد CTSS:

- Job1 بزرگتر از Job3 و کوچکتر از Job2 است، کل Job2 و مقداری از Job2 روی دیسک ذخیره میشود و Job1 از محل ۵۰۰۰ بار میشود.

مثالی برای درک عملکرد CTSS:

- چون Job4 کوچکتر از Job1، مقداری از Job1 روی دیسک ذخیره میشود و کل Job4 از محل ۵۰۰۰ به بعد بار می شود

مثالی برای درک عملکرد CTSS:

- در این مرحله کل Job4 و بخشی از Job1 در حافظه قرار دارد بر روی دیسک نوشته میشود و کل Job2 بار میشود.

